БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

ДЕКАБРЬ 17 воскресенье 1939 он № 289 (2989) Сэн 10 мүнгэ

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ОРГАН.

ВОЕННЭ КОМИССАРНУУД

Улаан Арми болбол 20 жэлэй торшо соо хэдэн мянгаад большевистскэ кадрнуудые бэлэдхэн гаргаhан, Хүдэлмэришэн-Тарясанай Улаан Армиин, Ленинэй орденто, Ленинэй нэрэмжэтэ военнэ-политическэ Академиин тогтоhоор 20 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Академеэр хүмүүжүүлэгдэгшэд хадаа Улаан Арми ба Уhан Сэрэгэй Флот дээрэ олон. Тэдэнэр болбол гражданска дайнай комиссарнуудай боевой традициие нангинаар хадагалана.

Военнэ комиссарнууд—армида партиин эльгэгдэмэлнүүд мүн. Гражданска дайнай үедэ тэдэнэр болбол Улаан Армида командна постнуудта томилогдоhон, военнэ специалистнуудые хинан харадаг, партиин ба правительствын хурса нюдэнүүдэнь байгаа. Комиссарнууд хадаа Улаан Армида партиин политическэ хүдэлмэриин эрхим организаторнуудань байhан ба боевой зорилгонуудые дүүргэлгэдэ, революциин дайсадые бутасохилгодо боецүүдые мобилизовалаhан байна.

Военнэ комиссарнууд болбол гражданска дайнай фронтнуудай тон шухала участогууд дээрэ ябаад. Тэдэнэр хадаа улаанармейцүүдые түргэн шанга атакануудта хүтэлэн оруулададаг байгаа. Военнэ комиссарнууд хадаа политхүдэлмэрилэгшэдтэй хамта Улаан Армиин тылые бэхижүүлэн, советскэ засагые эмхидхэhэн ба манай сэрэгүүдэй түргөөр ба амжалтатайгаар урагшаа дабхилгыень хангаха, революционно журам байгуулаhан байна. Тэдэнэр болбол дайсадай сэрэгүүдэй дунда ехэ политическэ хүдэлмэри ябуулададаг, тэрээнэй сэрэгүүдые бутарган задагайруулададаг ба тэрээгээрээ ерээдүйн амжалтануудые бэлэдхэдэг байгаа.

20 жэлэй саад тээ, нүхэр Сталинай хүтэлбэреэр, баруун фронтын политхүдэлмэрилэгшэдөөр зохёогдожо, армиин дайшалан ябаа частьнууддахи полкын комиссарта инструкци гаргагдаhан байгаа. Тэрээн соо военнэ комиссарнуудай зорилгонууд тон годоор ба hонороор найруулагдаhан байна.

„Полкын комиссар болбол өөрынгөө полкын политическэ ба нравственнэ хүтэлбэрилэгшэ, тэрээнэй материальна ба духовно интересүүдэй түрүүшын хамагаалагша болоно. Хэрбээ полкын командир полкынгоо толгой болохо байгаа hаань, комиссар хадаа полкынгоо эсэгэнь мүн болоно“.

Гражданска дайнай военнэ комиссарнууд иимэ байгаа. Тэдэнэр хадаа шэн зориг, баатаршалга ба дисциплинын жэшээ байгаа.

Тиихэдэ, нүхэр Сталин болбол бүхы оперативна, строевой ба административна хүдэлмэридэ активна хабаадалсалгые военнэ комиссарнуудhаа эрэдэг hэн.

Тэдээндэ даалгагдаhан, партийна хэрэгүүд бүриин бодото байдалые гүнзэгыгөөр мэдэхыень, революциин ашаг туhын тулада бүхы наукын үндэрдэхые эсэлтэгүй шудалхыень большевигүүдые ходо hургаhан ба hургагша нүхэр Сталин болбол гражданска дайнай мартагдашагүй галта жэлнүүдтэ интервентнүүд ба сагаангвардейцүүдые бутасохихо генеральна стратегическэ плануудай инициаторынь, авторань байгаа. Сталин хадаа революциин зэбсэгтэ хүсэнүүдые илалтаhаа илалта тээшэ хүтэлэhэн байна.

Гражданска дайнай үедэ, манай ехэ орондо тон аюулта үдэрнүүдтэ, нүхэр Сталин болбол боевой, политическэ хүдэлмэриин гайхамшаг жэшээнүүдые Улаан Армиин бүхы большевигүүдтэ, бүхы комиссарнуудта харуулададаг байгаа.

Нүхэр Сталин хадаа военнэ комиссарнуудай үүргые Улаан Армида военно-политическэ хүтэлбэрилэгшэдэй хэмжээдэ хүртэр, ленинско-сталинска типын политическэ деятельнүүдэй хэмжээдэ хүртэр үргэhэн байна.

«Бидэнэр военкомгүй haa, Улаан Армигүй байха hэмди»—гэжэ Ленин хэлээ hэн.

Гражданска дайнай үеын военнэ комиссарнуудай ажал-ябуулгада В. И. Ленинээр ба И. В. Сталинаар үгтэhэн, энэ дээдэ сэгнэлтэ болбол одооной Улаан Армиин частьнууд, управлениинүүд ба учреждениинүүдэй, округууд, фронтнууд ба арминуудай военнэ соведүүдэй военнэ комиссарнуудай оролдолго ба энтузиазмые үргэхэ, социалистическэ ехэ ороной оборонын хүсэшадалые үшөө дээрэ үргэжэ, большевистскэ хэрэгүүдтэ тэдэниие мобилизовалаха ёhотой.

Парти болбол гражданска дайнай военнэ комиссарнуудаар омогорхоно. Нэгэдэгээр Морито Армиин 20 жэлэй ойн үдэртэ, нүхэр Сталин, нүхэр Ворошилов, манай парти ба бүхы советскэ арад болбол манай агууехэ советскэ ехэ ороной илалтын түлөө байлдаануудта наhабараhан, Нэгэдэгээр Морито Армиин боевой комиссарнуудай дурасхалые мүнхэлэн тэмдэглэhэн байна. Өөрынгөө приказ соо нүхэр Ворошилов болбол социалистическэ ехэ ороной түлөө тэмсэжэ, дайсадтай байлдаанда өөhэдынгөө амибэеые үгэhэн, героическа тэмсэлшэдэй, легендарна морито армиин дивизинүүдэй комиссарнуудай—Бахтуровай, Мусинай ба Щепелевэй нэрэнүүдые дурсаhан байна. Большевистскэ комиссар И.А. Ножарский болбол Хасан нуурдахи байлдаанда баатарай үхэлөөр үхэhэн байна. Баруун Украина ба Баруун Белоруссиие сүлөөлэхын түлөө, польско панунуудтай тэмсэлдэ героическа комиссар Иванченко наhабараа.

Хасан нуурай, Халхын-Голой тэндэхи байлдаануудта ба Баруун Украина, Баруун Белоруссиие сүлөөлэхэ хүндэтэ зорилгые дүүргэлгэдэ военнэ комиссарнууд болбол, гражданска дайнай комиссарнуудтал адаляар, шэн зоригой ба баатаршалгын жэшээнүүдые харуулаhан байна. Алдар солоор дүүрэhэн, тэдэнэй боевой габиянууд советскэ арадай дурасхалда удаан жэлнүүдтэ үлэхэ.

Манай парти ба нүхэр Сталин болбол военнэ комиссарнуудые бэлэдхэлгэдэ ба шэлэн абалгада ехэ анхарал табина.

ВКП(б)-эйн Центральна Комитет ба Советскэ правительство болбол военнэ комиссарнуудта туйлай ехэ найдабари үзүүлнэ. Военнэ комиссар ба командир болбол часть гү, али соединениин хүсэд эрхэтэ хүтэлбэрилэгшэд болоно. Тэдэнэр болбол частиин байдалай түлөө ба тэрээн соохи военнэ ба политическэ бэлэдхэлэй түлөө бүхы харюусалгые бэедээ даана.

Хоёр жэл хахадай саад тээ, Советскэ правительствын тогтоолоор военнэ округуудта—военнэ соведүүд, РККА-гэй частьнуудта управлениинүүдтэ ба учреждениинүүдтэ—военнэ комиссарнуудай институдууд байгуулалдаhан байна.

Военнэ комиссарнууд болбол ойрын саг соо, партийна хүдэлмэриие шэнэдхэн табиха, Улаан Армиин политорганууд ба партийна организацинуудые активизировалаха, Ленин-Сталинай партиие тойруулан тэрээнэй боевой зэргэнүүдые бүри нягтаар жагсааха, Улаан Армиин боевой хүсэшадалые бүри дээрэ үргэхэ, тэрээниие советскэ социалистическэ державын илагдашагүй арми болгохо ябадалда манай партяар ба советскэ правительствоор зорюулагданхай. Военнэ комиссарнууд хадаа өөhэдынгөө эдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэнэ гэжэ үнгэрhэн жэлнүүдэй опыт харуулаа.

Шэн зоригто сталинска комиссарнууд, таанарта мэндые хүргэнэбди!

Ленинэй нэрэмжэтэ военно-политическэ Академидэ мэндые хүргэнэбди!

(„Правдын“ түрүү бэшэгhээ).

ЛЕНИНГРАДСКА ВОЕННЭ ОКРУГОЙ ШТАБАЙ ОПЕРАТИВНА МЭДЭЭ

Декабриин 14-эй үдэр манай сэрэгүүд Мурманскhаа баруун тээ, урагшаа дабшалгаяа үргэлжэлбэ.

Ухтинскдэ манай частьнууд хилэнэй хилэhээ баруулжа 117 километртэ дабшаба.

Петрозаводскын зүгтэ манай частьнууд болбол Сюскуярви, Сулкулампи, Хиппола селениинүүдые эзэлбэ.

Манатай ба сагай уларилай муу байhан дээрэhээ, манай авиаци ганосахан лэ разведывательнэ ниидэлгэнүүдые ябуулhан байна.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

РККА-гэй, Ленинэй орденто, Ленинэй нэрэмжэтэ военно-политическэ Академиин комиссарнууд, начальнигууд, политхүдэлмэрилэгшэд ба багшанарые СССР-эй орденууд ба медальнуудаар шагнаха тухай

РККА-гэй, Ленинэй орденто, Ленинэй нэрэмжэтэ военно-политическэ Академиин 20 жэлэйнь гүйсэhэнтэй дашарамдуулан, Хүдэлмэришэн-Таряашанай Улаан Армиин ба Уhан-Сэрэгэй Флодой военнэ комиссарнуудай, политхүдэлмэрилэгшэдэй ба багшанарай кадрнуудые ургуулан гаргалгаар ба хүмүүжүүлгээр үрэтэй hайнаар хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө комиссарнууд, начальнигууд, политхүдэлмэрилэгшэд ба багшанарыень шагнаха:

Улаан Одоной орденоор:

1. Полковой комиссар Михаил Васильевич Базановые,
2. Полковник Андрей Филиппович Болотовые,
3. Бригадна комиссар Алексей Иванович Ковалевскые,
4. Бригадна комиссар Григорий Петрович Мосяченкые,
5. Бригадна комиссар Александр Николаевич Кербаковые.

„Хүндын тэмдэгэй“ орденоор:

1. Дивизионно комиссар Федор Ефимович Боковые,
2. Бригадна комиссар Иван Алексеевич Орловые,
3. 2 рангын интендант Семен Филиппович Прохоровые.

„Ажалай Отличын түлөө“ медаляар:

1. 2 рангын военврач Гурий Николаевич Абрамовые,
2. Бригадна комиссар Михаил Петрович Богданчиковые,
3. Полковой комиссар Петр Семенович Дунаевые,
4.Ород хэлэнэй кафедрын эрхилэгшэ Екатерина Ивановна Иорданскае,
5. Бригадна комиссар Александр Григорьевич Королевые,
6. Полковой комиссар Сергей Николаевич Лебедевые,
7. Академическэ библиотекын библиограф Бехта Мюрдуновна Левинае,
8. Полковой комиссар Наум Соломонович Махлисые,
9. Полковой комиссар Иван Иванович Мордвиновые,
10. Полковой комиссар Яков Цалевич Цалемчугые.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшые орологшо А. БАДАЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1939 оной декабриин 14.

Украинын баруун областьнуудай нүүрhэнэй баялигууд

СССР-эй, нүүрhэнэй наркомадай бригада болбол нэгэ hарын торшо соо Украинын баруун областьнуудай нүүрhэнэй уурхайнуудые шэнжэлhэн байна. Энэ хүдэлмэриин результадуудань ниитэлэгдэбэ. Хэдэн мянган квадратна километр газарые шэнжэлгэ хадаа эндэ нүүрhэнэй угаа ехэ запасууд байна гэжэ харуулба.

Үндэр шанарта хүрэн нүүрhэнэй баялигууд түмэрхаргын Рава Русская—Львов — Брод — Ровно линиhээ урагшаа тон үргэн площадьта бии. Нүүрhэнэй нилээд ехэ уурхайнууд Рава Русскын, Кременца ба Коломый шадар байна. Эдэ районуудта, шэнжэлэгдэhэн уурхайнуудай запасынь зуун миллион шахуу тонн болоно. Тарнополь, Трамбовли, Ровно ба бусад районуудта нүүрhэн бии гэжэ мүн мэдэгдэнхэй. Украинын баруун областьнуудахи хүрэн нүүрhэнэй запасууд хадаа миллиард тоннуудаар тоологдоно.

Шанараараа домбровско ба донецкэ нүүрhэнhээ дутахагүй нүүрhэтэй банлиг Золочевын райондо, олдоhон байна. Тэдэнэй запасынь нилеэд ехэ.

Шулуун нүүрhэнэй эдэ уурхайнууд панска Польшодо үйлэдбэрилэгдэдэггүй байгаа. Үдэртэ 1-3 тонн нүүрhэ абадаг нэгэ хэдыхэн шахтнууд хүдэлмэрилэдэг байгаа. СССР-эй, нүүрhэнэй Арадай комиссариат болбол эндэ нүүрhэ абалгые үргэн масштабаар эмхидхэхэнь, «Шахтстрой» ба «Львовуглеразведка» трестнүүд хүдэлмэридөө орохонь. Шахтабарилгын разведкэнүүдые дэлгэрүүлхын тула шухала оборудованиие, материалнуудые, замай шухала зэбсэгүүдые Львовто эльгээлгэ ойрын үдэрнүүдтэ эхилхэнь.

ЛИГИ НАЦИИН АССАМБЛЕЙ ДЭЭРЭ

ЖЕНЕВА, декабриин 13. Лиги нациин ассамблейгээр олдоhон комитедэй телеграммада СССР-эй правительствын харюу болбол үсэгэлдэр үдэшэлэн Женевэдэ абтаба. Мүнөөдэр Лиги нациин секретариат эдэ телеграммануудые толилобо. Ассамблейн заседаниие нээхэ зуураа, түрүүлэгшэ болбол эдэ телеграммануудые уншаhан ба советскэ правительствоhоо абтаhан харюу хадаа арбангурбанай комитедээр «үзэгдэхэ» юм гэжэ мэдүүлбэ. Арбангурбанай комитет хадаа магад «кооптациин» үндэhэ hуури дээрэ, оройдоо үгыболоhон Польшын түлөөлэгшэ гэжэ нэрэлэгдэдэг... үшөө нэгэ членээр нэмэгдэбэ ха. Англо-французска режиссурын гар хадаа ассамблейн энэ заседаниин ябаса дээрэ мүн харагдаба. Ассамблейн заседани хадаа эртэнэй баталаhан «инструкцинуудаар» хэгдэнэ гэжэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ. Эдэ инструкцинуудай ёhоор ассамблей дээрэ Аргентинын түлөөлэгшэ Фрейер гансаараа үгэ хэлэбэ.

Нилеэдута үгэ соогоо, Фрейер болбол Лиги нациин членүүдэй составhаа СССР-ые гаргаха тухай дурадхал хүртэр хэлэбэ.

Прениинүүдые нээнгүйгөөр, ассамблей болбол финляндска асуудалые комитедэй үзэмжэдэ табиха гэжэ шиидхэбэ. Тэрээнэй hүүлээр Лиги нациин соведтэ нэмэлтэ hунгалтанууд болоно. Мэдэхэдэ, 4 делегадууд голосованида хабаадалсаагүй. Һунгалтын итогто соведэй үргэлжын бэшэ членүүдэй hууринууд Урда-Африканска Союзда, Боливида ба Финляндида олгогдоhон байна

(ТАСС).

Румынидэхи целлюлозно Фабрика дээрэ болоhон тэhэрэлгэ

Берлин, декабриин 14.(ТАСС). Мүнөөдэр, Кронштадта (Румыни) городой дэргэдэхи целлюлозно фабрика дээрэ, хэдэн мянгаад литр хлорно газтай котел ба тиимэнүүд хэдэн багахан котелнууд тэhэрhэн байна. Тэhэрэлгэhээ, түймэр болобо. Хлор болбол фабрика соогуур, тон түргөөр тарашаба. Абаралгын хүдэлмэринүүд хадаа тон ехэ бэрхэшээлдэ оруулагдаhан байна, юундэб гэхэдэ фабрика тээшэ, гансахан лэ противогазтайгаар ошожо болохо байгаа. Олон хүнүүд хорологдоhон ба дураhан байна. Тэhэрэлгын болоhон шалтагаан тухай, юуншье тодоруулагдаагүй.

Барков ба Лисевичын зураг.
(ТАСС-ын фото-клише).

Дмитрий Киреев

Ленинско-Сталинска комсомолоор хүмүүжүүлэгдэhэн залуу комсомолец, манай ехэ ороной дүлэтэ патриот нүхэр Дмитрий Петрович Киреев болбол 1915 ондо Улан-Удын депогой хүдэлмэришэнэй бүлэдэ түрэhэн юм. 1930 ондо долоон класс дүүргэбэ. Тиигээд, «Бурятия» гэжэ промартельдэ слесарь-hурагшаар ороо hэн. 1931—33 он хүртэр Улан-Удын деподо слесареэр хүдэлмэрилөө. 1933 ондо Чита городто зургаан hарын болзортой, электросварщигуудай курсда эльгээгдэhэн байгаа. Энэ курсые дүүргэжэ ерээд, тус деподо электросварщигаар ба электросварочно цехын бригадираар хүдэлмэрилөө.

Нүхэр Киреев болбол бригада дотороо, гайхамшаг стахановска хүдэлөөнэй инициатор байhан юм. Тус бригада хадаа үйлэдбэриингөө показательнуудаар депо соогоо түрүү hуури эзэлжэ, Алексей Стахановай нэрэмжэтэ комсомольско-залуушуудай, Улаантугта бригада гэжэ алдаршаhан байна. Тиихэдэ, комсомольско залуу организатор нүх. Киреев болбол часыгаар ба үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаа hэн. 1936 онhоо хойшо цехын бригадирта дэбжүүлэгдэhэн ба хүдэлмэришэдэй дунда тон авторитедтэй болоhон байна.

Уданшьегүй, 1938 оной hүүлээр тус депогой комсомольско комитедэй секретарьта дэбжүүлэгдэhэн байна. Нүхэр Киреевэй хүтэлбэри доро, депогой комсомольцууд-залуушууд хадаа Ленинскэ Сталинска комсомолой XX жэлэй алдарта ойе үйлэдбэриин шэнэ нүүд показательнуудтайгаар угтаhан юм.

СССР-эй зам харилсаанай Арадай Комиссариат болбол түмэр замай транспорт дээрэ нүхэр Дмитрий Петровичын туйлаhан гайхамшаг амжалтануудые үндэр сэгнэжэ, тэрэниие «Хүндэтэ железнодорожникто» гэhэн значегоор шагнаhан байна. Энэ болбол залуу комсомолец — массын организаторые бүри ехэнүүд амжалтануудта зоригжуулаа.

1939 оной июнь hарада комсомольско узловой комитедэй секретарьта дэбжүүлэгдэбэ. Мүн, энэ жэлдэ большевистскэ партиин членэ абтаа.

* *

Энэ жэлэй ноябрь hарада, нүхэр Дмитрий Киреевэй ажабайдалдань баярай ехэ баярнууд тохёолдоо. Тэрэ хадаа ехэ оронойгоо солото транспортнигуудай нэгэндэ тоологдожо, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй указаар «Ажалай доблестиин түлөө» медаляар шагнагдаа. Удаа тээнь, Улан-Удын Городской Соведэй депутадуудта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн байна.

Литвэhээ интернированна зониие эвакуацилгаар, СССР-эй правительственнэ комиссиин хүдэлмэри тухай мэдээсэл

Каунас, декабриин 13. (ТАСС). Литвэhээ интернированна зониие эвакуацилгаар СССР-эй правительственнэ комисси болбол өөрынгөө хүдэлмэриие hаяар дүүргэхэнь. 20 үдэрэй торшо соо, комисси болбол интернированна зоной байhан долоон лагерьнуудта ошоhон, ба СССР-тэ эльгэхын тула 1500 хүниие шалган абаhан байна.

Баруун Белоруссиин ба Баруун Украинын интернированна ажаhуугшад болбол комиссиие тон ехэ баяраар угтаhан ба Советскэ Союзда ошохын дура хүсэлые мэдүүлэhэн байна. Тэдэнэр болбол ехэ орондоо, өөhэдынгөө бүлэнэртэ бусаха аргабайдалые үгэhэнэйнь ба хүнүүд тухай анхаралаа ехээр табидаг байhанайнь түлөө Советскэ правительстводо халуун баясхалан хүргэнэ.

Декабриин 12-то, СССР-эй правительственнэ комисси болбол гражданска тэрьелэгшэдые эвакуацилгын хүдэлмэридэ оробо. Түрүүшын үдэрнүүдтэ, тэрэ болбол олон тоото тэрьелэгшэдэй байдаг Вильнодо хүдэлмэрилэхэ байна. Мүнөө Литовско засагууд болбол тэрьелэгшэдэй регистрациие ябуулна, тэрэнь, провинцинуудта ажаhууhан тэрьелэгшэдэй тооё зүбөөр тодоруулгада туhалана. Комисси болбол, тэрэшэлэн тэрьелэгшэдые шалган абалгын ба тэдэниие Советскэ Союзда эльгэхын тула провинцинуудта гарха байна.

Советскэ Союзда ошохо зүбшөөрэл үгэхые гуйhан, тэрьелэгшэдэй зуугаад мэдүүлгэнүүд, СССР-эй правительственнэ комиссиин ба Литвэдэхи Советскэ полпредствын нэрэдэ ороно.

ГЕРМАНИДАХИ СОВЕТСКЭ ЭКОНОМИЧЕСКА КОМИССИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

Берлин, декабриин 14.(ТАСС). Делегациин хүдэлмэриин дүүрhэнтэй дашарамдуулан, үсэгэлдэр, СССР-эй экономическа делегациин түрүүлэгшэ Арадай Комиссар Тевосян, делегациин түрүүлэгшые орологшо Савченко ба Берлиндэхи СССР-эй полпред Шкварцев гэгшэд ужин үгэбэ. Гадаада хэрэгүүдэй, ажахын, зам харилсаанай министерствонуудэй, военнэ министерствын ба бусад правительственнэ учреждениинүүдэй түлөөлэгшэд хабаадаба. Арадай Комиссар Тевосян ба германска правительствын онсо түлөөлэгшэ Риттер гэгшэд амаршалгын үгэнүүдээр андалдаба.

1940 ОНОЙ ВЫСТАВКЭДЭ БЭЛЭДХЭЛЫЕ ПИОНЕРНУУДЭЙ БА һУРГУУЛИИНХИДАЙ ДУНДА ЭМХИДХЭХЭ

Манай ороной жаргалтүгэс багашууд болбол эрдэм техникые шудалхын түлөө эрмэлзэн, олонхинь отличноор һуралсана. Өөһэдынгөө амжалтануудые 1939 оной выставкэдэ «Юннадуудай» павильондо харуулан, коммунистическэ общиствын достойно байгуулагшад болхо байһанаа оронойгоо урда, аба Сталинайгаа урда рапортовалһан байна. Хүдөө ажахын эдир технигүүд өөһэдынгөө модель экспонадуудые (комбайн, трактор, молотилка, электродвигатель г.м.) харуулба. Ленинградай эдир техник Саша Осипов болбол гайхамшаг экспонадые—түрүүлээд ябаһан тракторай гэрэлээр, трактористгүйгөөр жолоодогдодог тракторай моделиие харуулаа. Дондохи-Ростовой эдир технигүүд болбол «Сталинец» комбайнын моделиие хоёр жэлэй торшо соо бэлэдхэбэ. Энэнь бодото комбайнда адаляар хүдэлмэрилнэ.

Хүдөө ажахын хэдэн мянган эдир натуралистнууд ба опытнигууд хадаа дэлхэйн природые шэнэдхэн хубилгагша Иван Владимирович Мичуринай уряалнуудые бэелүүлжэ байна. Омско багашуудай-техническэ станциин юннадууд болбол профессор А. Д. Кизюринай хүтэлбэреэр, жэмэстэ ургамалнуудые областьдоо амжалтатайгаар ургуулна, дэлгэрүүлнэ. Омскын юннадууд өөһэдынгөө участок дээрэ, Кизюринһээ абаһан тарималнуудые 1939 ондо тариба. Мүнөө, тэдэ эдир Кизюринцүүд жэмэстэ модонуудые тарижа, ургуулжа һураа.

Кировскэ областиин Истобенскэ дунда һургуулиин юннадуудай кружок хадаа мүн дулаан ороной культурануудые колхозуудта ургуулна.

Викторина Гусева—Харьковско областиин эдир опытница болбол хүбэн яровизацилха тушаа Лысенкын методые эхин түрүүн хэрэглэһэн ба тэрээниие Харьковско областьдо ургуулба. Энэ методэнь, мүнөө олон тоото колхозуудта, совхозуудта хэрэглэгдэнэ.

Манай багашууд болбол пионерскэ отрядуудта, һургуулинуудта, багашуудай станцинуудта, малажалай фермэнүүдтэ малнуудые ба тэдэнэй тэжээлые шэнжэн үзэнэ. Багашууд хадаа унагадые, туғалнууд, поршонконууд, хуригад эшэгэдые үсхэлгэдэ шефство абана.

ХАБВ-дэ «юннадуудай» павильондо харуулагдаха дневнигтэ, бүхы хүдэлмэринүүдээ нарин нягтаар бэшэнэд.

Эрхим хүдэлмэринүүдэйгээ түлөө, правительствын дээдэ наград—орденуудые абагшад эдирнүүд олон. Жэшээлхэдэ Миша Кулешов болбол 5 жэлэй саад тээ, Тульска областьдо залуу малнуудые үсхэлгэдэ шеф абалгые үүсхэһэн юм. Миша хадаа «Хүндын тэмдэг» орденоор шагнагдаа. Орденоносец Барасби Хангоков (Кабардино - Балкарска АССР) болбол залуу малнуудые үсхэлгэдэ шеф абаһан ба Ворошиловско всаднигуудай кружогуудые эдирнүүдэй дунда эхилэн эмхидхээ һэн. Миша Кулешов, Барасби Хангоковто адали эдирнүүд хадаа хүдөөажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ достойно кандидадууд мүн.

Бурят - Монголой багашууд, пионернүүд ба һургуулиинхид болбол 1940 оной выставкэдэ эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Барыкино-Ключевскэ хүсэд бэшэ дунда һургуулиин һурагшад хадаа республика дотор эгээл түрүүлэн, туғалнуудые тон һайнаар тэжээлгэдэ шеф абаа. Эдэнэр малнуудаа һайнаар харууһалжа, 1940 оной выставкэдэ бэлэдхэжэ байна. Кабанскын дунда һургуулиин пионернүүд болбол таряа хуряалгын үедэ колосуудые суглуулгы эмхидхэһэн юм. Суглуулһан колосуудһаань 8 центнер шэницэ абтаа.

Гэбэшье, Улан- Удын городой багашуудай - техническэ станци болбол техническэ, илангаяа хүдөө ажахыда хабаатай модельнүүдые бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ эдир багашуудые хандуулаагүй байһан аад, хүтэлбэрилхы комсомольско органуудай ба выставкомой һануулгын һүүлээр, выставкэдэ экспонадуудые бэлэдхэжэ эхилээ.

ХАБВ-дэ хабаадаха хүндэтэ эрхэ туйлахын түлөө социалистическэ соревнованиие үхибүүд-һурагшадай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала. Комсомолой Айкомууд ба аймагуудай гэгээрэлэй таһагууд хадаа выставкэдэ бэлэдхэхэ хүдэлмэринүүдтэнь багашуудта, һурагшадта туһалаха уялгатай.

Е. ВОЛХОВСКИЙ—ХАБВ-дэхи, багашуудай хүдэлмэринүүдэй таһагай старша инструктор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Соц. малажалай түрүүшүүл (Яруунын аймаг) зүүн гарһаа: Дебанова, Цыдыпова, Нимаева, Грехов, Бадмаева, Абидуев, Бадмаев.

(Михайловай фото).

ТЕЛЬМАНЦҮҮДЭЙ ҮҮСХЭЛЫЕНЬ ДЭМЖЭХЭ

«Колхозуудта общественнэ малажалые хүгжөөхэ хэмжээябуулганууд тухай» ВКП(б)-эйн ЦК-гэй ба СССР-эй Совнаркомой историческа тогтоолоор зэбсэглэһэн, манай ороной колхознигууд, малажалай хүдэлмэрилэгшэд болбол шэнэнүүд амжалтануудые шиидхэн бэелүүлжэ байна. Выставкэ—хүдөө ажахые хүсэнтүгэсөөр хүгжөөлгын энэ трамплин хадаа бүхы малажалые бүри үндэрпродуктивна болгохын тула оломиллион колхознигуудай энтузиазмые улам өөдэнь үргөө. Түрүү колхозууд хадаа тэдэ тогтоолнуудые дүүргэхын түлөө тэмэсэн, нилеэд ехэнүүд результадуудые туйлажа байна. Жэшээлхэдэ, манай республика дотор түрүү, Тельманай нэрэмжэтэ (Селенгын аймаг) колхозой колхознигууд хадаа фермэнүүдэйгээ малнуудай тоо толгойе олошоруулхатаяа хамта, тэдэнэй продуктивностиинь нилеэд дээшэлүүлбэ. Эрхим малшад—Жалсанова, Будаева, Лобсанова, Дампилова ба бусад болбол малнуудһаа ехэ һү, тоһо нооһо абахын түлөө сусаршагүй тэмэсэнэ, выставкын түрүү опыдуудые ажалдаа үргэнөөр хэрэглэнэ.

Тельманэйхид хадаа **малнуудай тоо толгойе олошоруулхатаяа хамта, тэдэнэй продуктивностиие дээшэлүүлхын** түлөө тэмэсэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тухай асуудалые тон зүбөөр, саг соонь табиба. Тэдэнэй энэ үнэтэ үүсхэлые үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, өөһэдынгөө фермэнүүдые үнэхөөр эрхим, үндэрпродуктивна болгохын тула эрид хэмжээнүүдые энэ дары абае!

Наркомземэй специалистнуудай совещани боложо, Тельманэйхидэй бэшэг-отчедые зүбшэн хэлсэхэ зуураа, угаа ехэ удхашанар тухайнь тэмдэглэн, эдэнэй опыдуудые республика дотороо дэлгэрүүлхэ практическа асуудалнуудые шиидхэбэ.

Бүхы фермэнүүдые бүхэжүүлхын түлөө тэмэсэлые нютагуудахи партийна, советскэ организацинууд толгойлохо ёһотой. Һаалишэдта зорюулагдаһан теоретическэ лекцинүүдые эмхидхэхэ ба эрхим һаалишадай хүдэлмэриинь опыдууд ба методүүдые бүхы һаалишадай шадабари болгохо шухала.

Нүхэд, малшад! фермэнүүдээ образцово болгохын түлөө, 1940 оной выставкэдэ бултадаа ошохо хүндэтэ эрхэ олохын түлөө тэмэсэе. Социалистическэ соревнованиие бүхыхэмжээгээр дэлгэрүүлэе!

Д. Лубсанов

Шэнэнүүд амжалтануудай түлөө

Манай МТС-ын хүдэлмэрилэгшэд болбол нютагууддахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ һунгалтануудые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын тула, ремонтно хүэлмэрөө эршэмтэйгээр ябуулжа байна. Хүдэлмэрилэгшэднай бултадаа соцсоревнованида оролсонхой.

Ремонтынгоо IV кварталай планиие ноябриин 29-дэ дүүргэжэ, I кварталай планиие бэелүүлжэ эхилээбди. Мүнөө, 8 тракторнууд ремонтологдоо. Хүдөөажахын машинанууд, тарилгада һаяар бэлэн болохо. Эмхитэй хүдэлмэри хадаа түрүү хүнүүдэй зэргые үргэдхөө. Слесарь Будаев Р., балташа Хохлов И., кузнец Иванов Д., олонстаночник нүх. Юндунов гэгшэд үдэрэйгөө нормые 200-230 процент хүртэр, һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Ремонтологдоһон тракторнуудтамнай нэгэшье деффект үгы гэжэ шалгалтын комисси тодорхойлобо.

Манай МТС-ынхид болбол хүндэтэ түрүү һууряа бэхидхэхын түлөө хүсэтэйгөөр тэмэсэжэ байна. Бидэндэ үгтэһэн дамжуулгын улаан туг хадаа саашанхи амжалтануудаймнай символ болоно.

Ветошников—Иволгын МТС-ын директор.

Баруун Европодохи дайн

Париж, декабриин 14. (ТАСС). Декабриин 12-то, Саарын баруун тээ, германцууд болбол 10 хүниие плендэ абажа, французска постнуудай нэгые эзэлһэн байна гэжэ официальна мэдээсэгдэнэ.

Үсэгэлдэр, бүхы фронт дээрэ номогохоноор үнгэрэбэ.

Берлин, декабриин 14. (ТАСС). Германска армиин верховно командовани иигэжэ мэдээсэнэ: «Мозель ба Рейнын хоорондохи фронт дээрэ, разведывательнэ отрядуудай ябуулганууд тэмдэглэгдэбэ. Олон участогууд дээрэ, пленнэ хүнүүд дахин абтаһан байна».

Лондон, декабриин 14 (ТАСС). «Ивнинг Стандарт» газедэй хэлэһэнэй ёһоор, декабриин 12-то, Лондон дээрэ германска самолет сохигдоһон байна. Энэ болбол дайнай эхилхэһээ хойшо, Лондон дээгүүр, дайсадай самоледуудай ниидэһэнэй түрүүшын ушар гээшэ.

Лондон, декабриин 14. (ТАСС). Германска линкорто эсэргүү, английска гурбан крейсернүүдэй байлдаан ба «Эксетер» крейсерэй гэмтээгдэһэн тухай мэдээсэжэ, далайн министерство болбол үсэгэлдэрэй байлдаан хадаа 4 часай торшо соо үргэлжэлбэ гэжэ дамжуулна. «Адмирал Шеер» гэжэ германска линкорые хэдэн һомонууд дайраба.

Берлин, декабриин 14. (ТАСС). Уругвайн эрьенүүдэй дэргэдэхи далайн байлдаан тухай германска мэдээсэлдэ иигэжэ хэлэгдэнэ: «Гэмтээгдэһэн «Экстер» гэжэ английска крейсерһээ гадна, Монтевидеодо ерэһэн «Аякс» ба «Ахиллес» крейсернүүдшье гэмтээгдэһэн байна».

Лондон, декабриин 14. (ТАСС). Хойто далайда, английска подводно лодка болбол германска лодкые шэнгээһэн ба германска крейсерые торпедировалаһан байна.

Норвежскэ территориальна уһануудта, 4034 тонна водоизмещенитэй «Депфорд» гэжэ английска пароход, германска подводно лодкоор торпедировалагдаһан ба шэнгэһэн байна.

Дайнай 14 неделиин торшо соо, английска далайн контролероор 83500 тонн ашаанууд бариглаһан байна.

Искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй активай суглаан

Һаяхан, Гүрэнэй Бурят-Монгол национальна театрай зал соо искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан болбо. Эндэ, Бурят-Монгол театрай ба филармониин артистнууд, художнигууд, театральна-музыкальна училищын студентнүүд ба багшанар, областной партийна организациин ба республикын правительствын хүтэлбэрилэгшэд хабаадаа.

Суглаан дээрэ, Бурят-Монгол искусствын декадада бэлэдхэл тухай БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ нүхэр Г. Ц. Бельгаев доклад хэбэ.

Бурят-Монголой искусствые—Бурят-Монгол национальна театр, госфилармони, бурят-монголой советскэ художнигуудай союзай ба арадай творчествын Байшанай коллективүүдэй творческо ургалтые 1940 ондо Москвада харуулха тухай СССР-эй Совнаркомой тогтоолой туйлай ехэ удхашанар тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Бельгаев болбол декадада бэлэдхэлэй түлөө эдэ коллективүүдэй харюусалгые тэмдэглэбэ. Нүхэр Бельгаев болбол декадада бэлэдхэл ба үнгэргэлгын түлөө харюусалга гансал искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ бэшэ, мүн түрүүшын ээлжээндэ, бүхы партийна организацида ба республикын правительстводо тудаха байна гэжэ дурсаба.

Саашань, нүхэр Бельгаев болбол Бурят-Монголой искусствын декадын программа тухай хэлэбэ. Программадань «Баир» ба «Шампи» гэжэ музыкальна хоёр драм, оперно ба концертнэ выступлениинүүд, изобразительно искусствын зохёолой выставкэнүүд харуулагдахаар хараалагдана.

Декадада хабаадагшадай тоонь 750-800 хүн байхаар хараалагдана гэжэ докладһаа элирэнэ. Эдэнэрые декадада бэлэдхэхын тула, РСФСР-эй Совнаркомой дэргэдэхи искусствын хэрэгүүдэй комитедһээ художественно хүтэлбэрилэгшэд-түлөөлэгшэд Москваһаа специальна ерэһэн байна.

Искусствын талантливо мастернуудые арадай дундаһаа элирүүлэн олохо ба тэдэниие декадада хабаадүүлха туйлай шухала зорилго хадаа арадай творчествын республикын байшангай урда байна гэжэ нүхэр Бельгаев хэлэбэ.

Докладай һүүлээр үгэ хэлэлгэ эхилбэ.

Нүхэд Мердыгеев, Анжигиров (БМАССР-эй советскэ художнигуудай союз), Гармаева, Цыденжапов (Б.-М. нац. театр) гэгшэд декадада эрхим һайнаар бэлэдхэхэ тухайгаа хэлэбэд. Һүүлээрэнь, нүхэр С. Д. Игнатьев болбол манай агуу ехэ ороной ахадүү арадуудай харалгада табиха искусствын түлөө, Бурят-Монгол арадай урда искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй угаа ехэхэн харюусалгатай байһан тухай дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

Хамта 15 хүн үгэ хэлэбэ. Тэдэнэй тоодо—декадын художественно хүтэлбэрилэгшэ Туманов, музыкальна талаар консультант Поляновский, Б. М. нац. театрай артистнар Балдано, Ламожапова ба бусад.

Суглаан хадаа Бурят-Монголой искусствын декадые Москвада үнгэргэхэ тухай СССР-эй правительствын тогтоолые нэгэндуугаар амаршалһан ба энэ декадада бэлэдхэхэ хэмжээябуулганууд тухай ВКП(б)-эйн Областной Комитедэй тогтоомжые һайшааһан резолюци абаба.

ВЛКСМ-эй ОБКОМДО

Һаяхан, ВЛКСМ-эй Бурят-Монголой Обкомой Бюрогой заседани боложо, пионернүүд ба һургуулиинхидые 1940 оной хүлөөажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ бэлэдхэхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Тус асуудал тушаа нүхэр Таракановскын доклад сонособд, нүхэд Волховский (главвыставком), Шадрина (БМАССР-эй Наркомпрос), Ларионов (ВЛКСМ-эй Горком), Хепхеев (Облвыставком), ВЛКСМ-эй Обкомой нэгэдэхи секретарь Сахиянов гэгшэд үгэ хэлэбэд.

Бюрогой заседани хадаа, 1940 оной ХАБВ-дэ эдир технигүүдэй модель экспонануудые бэлэдхэхыень Улан-Удэ Городой багашуудай техническэ станциин директор нүхэр Таракановскодо даалгаба. Пионернүүдэй ба һурагшадай дунда выставка тухай ойлгууламжын хүдэлмэринүүдые үргэнөөр дэлгэрүүлхые, 1939 оной выставкэдэ хабаадагшадай—эрхим юннадуудай опыдуудые үргэнөөр популяризоровалхые ба 1940 оной выставкэдэ пионернуудые бэлэдхэхые ВЛКСМ-эй райкомууды уялгалба.

В. П. ЧКАЛОВАЙ ТҮРЭҺЭН НЮТАГТА

ВОЛГА ДЭЭРЭХИ БЭШЫХАН ГЭР

Үдэшэндээ, пристань дээрэ ба эрьешадарай поселкын галтай болходонь, бэшыхан гэртэ айлшад ерэдэг һэн. Агуу ехэ летчик Чкаловай эхые—Наталья Георгиевнае үзэхээ затоной хүдэлмэришэд, Чкаловск поселкын хуушанай уһанзамшад ерэдэг байгаа. Мүнөөдэр тэрээнтэй уулзахаяа Николай Иванович Шапошников, Моничев «Яша абага»—урдань кочегар ябаһан, үни хада волжско пароходууд дээрэ Чкаловтай хамта хүдэлмэрилһэн, Чкаловтай хэдэн арбаад жэл соо хамта ябаһан Владимир Иванович Крячков ба судоремонтно заводой директор Иван Михайлович Шубин гэгшэд ерэбэ.

Эдэ хуушанай ханинууд хадаа поселкынгоо хэрэгүүд ба агнуури тухай хөөрэлдэжэ эхилнэд.

—Агнуурида ябахадаа Валериин тон наадаша байһыень һанана ёһотойт—гээд, эндэ суглаагшадай нэгэн, иимэ нэгэ ушарал хэлэнэ: Нэгэтэ Чкалов дүтынгөө ойдо агнахаяа гараа һэн. Тэрээнтэй мүн нэгэ хэды хүн, шандага буудаха дуратан ошолсоһон байгаа. Теэд, Валерий болбол сугтаа ябагша нэгэ нүхэртөө иигэжэ хэлээ:

—Ши тээ-тэрэ бүлэг ой соо ошо. Тэндэ бидэниие олзо угтажа байна—гэжэ һананаб.

Тэрэ хадаа үгөөрэнь ошобо, үнэхөөрөөшье бороложын саана хоргодоһон томохон шандага хараба. Түргээр буугаа мүрһөө абаад буудажархихадань шандаган унашаба. Агнуушан ехээр баярлажа унагааһан шандагандаа гүйжэ ошоходонь, тэрэнэйнь шэхэн дээрэ бэшыхан саарһан байба. Саарһые абажа үзэхэдэнь, иижэ бэшээтэй байба гэхэ: «Дэмы зобоош. Би үни алагданхайб». Энээниие бэшэһэндэ ямаршье һэжэг түрөөгүй: Валерий Чкаловай подчерка мүн байгаа...

Түрэһэн нютагтаа Валерий Чкалов ерээл хадаа, тэндэхи хүнүүдтэ обеорогдонгүй үнгэрхэнь бэрхэ байгша һэн. Василево поселкын (мүнөө Чкаловск) һуурин зон, дүтэшадарай деревниин колхознигууд—бүгэдээрээ лэ өөрынгөө нютагай солото летчиктой уулзахые хүсэдэг байгаа. Энэ поселкын үхибүүдшье Чкаловай агнууриин планиень һайтар мэдэнхэй байдаг һэн. Тэдэнэр болбол Чкаловай мүрөөр хэдэн олоороо дахажа, агнууриинь газараар шууялдан ябадаг дээрэһээнь. Чкалов болбол бүхэли үдэртөө нэгэшье һомо һүргэдэггүй байгаа.

Чкалов болбол нютагтаа ерэхэдээ Васильевскын залуушуудтай саг үргэлжэ хөөрэлдэжэ, тэдэнэй шадабариие ба хүсэлые «шэмхэлжэ», профессиие шэлэлгэдэнь туһалдаг һэн. Тэдэнэй олониинь летчик болхо гэһэн бүхы наһанайтаа дура хүсэлые тэрээндэ хэлэдэг байгаа.

Чкаловай түрэл Евгений Павлов гэгшэ семилетка дүүргэһэнэйгээ һүүлдэ саашаа һурахаяа болижо, затондо хүдэлмэрилдэг болоо.

Чкалов хадаа Павловые адаглан харадаг байгаа. Тиигээд нэгэтэ агнуурида гарахадаа Павловые абаашалсаа. Ой соо хоюулаа хөөрэлдэбэ. Чкалов болбол тэрэниие наряар шагнажа, һүүлээрэнь ниидэжэ һурхые тэрээндэ гэнтэ дурадхаа. Тэрэнииень Женя баяртай зүбшөөгөө. Чкалов хадаа тэрээниие Горький город абаашажа, аэроклубта оруулаа һэн. Валерий Павлович хадаа өөрынгөө хүмүүжүүлэһэн хүнэй судьба тухай оролдожо, аэроклубтань ходо орожо, Павловай амжалтануудые адаглажа хоёр жэл соо ябаа.

—Шамайе сэрэгэй авиационно һургуулидаоруулхаб—гэжэ Чкалов тэрээндэ хэлэдэг байгаа.

Валерий Павлович хадаа өөрынгөө үгые дүүргэжэ үрдеэгүй. Үхэл һаатуулаа. Евгений Павлов болбол һайндураараа Улаан Армида ошожо, далайн авиацида оруулагдаһан ба мүнөө сэрэгэй һургуулинуудай нэгэндэ һуралсажа байна. Тэрэ хадаа һаяхан партида абтаа.

—Яажа ажаһуухые ба хүдэлмэрилхыем Чкалов һургаа,—гэжэ судоремонтно заводой директор И. М. Шубин омогорхон хэлэдэг. Залуу балтиец Шубин хадаа Чкаловск судоремонтно завод дээрэ ерээ. Заводань муухан, харахан гэртэй байгаа. Тэрээн соонь 2-3 бэшыханууд суднохэнүүд ремонтлогдодог һэн. Шубинай хэхэ хүдэлмэри угаа ехэ байгаа. Гэбэшье, шэнэ директортэ тон багаар туһалдаг ба директорэй опыдань бага байгаа. Хэрэгүүдэнь заһарадаггүй һэн. Энэ үедэ, Чкалов ерэбэ. Шэнэ директорэй бэрхэшээлнүүд тухай дуулахадаа, тэрэ болбол уданьшьегүй затон дээрэ ошожо, Шубиниие олоод, тэрээнтэй хамта, завод соогуурань үни саг соо ябаба.

—Ши болбол энээниие зүрхэтэйгөөр лэ урагшань дабхюулха ёһотойш—гэжэ Чкалов Шубинда хэлээ.

Шубинда, хүдэлмэриинь тон һонин план байгаа. Директор хадаа хүдэлмэришэдтөө гэрнүүдые, клуб, столово, ясли, детдом байгуулхые хараалаһан байба. Теэд, энээниие бэелүүлгэдэнь һаад хэдэг хүнүүд байба. Бюрократическа канцилярануудта хэрэгэнь һаатуулагдадаг байгаа.

—Зүрхэлэ, Шубин! Зоримгойгоор лэ яба. Шинии хүдэлмэриие результадуудааранъ сэгнэхэ.

Шубин болбол энэ лэ хэлэһээрэнь ябаа. Мүнөө, заводань ба тэрэнэй бүхы байра-байдалай учреждениинүүдэнь бүхы Волга дээрээ жэшээ харуулна.

Валерий Павлович хадаа Чкаловскда һүүлшынхээ ябахадаа, нютагай һургуули тушаа ехээр һаналаа табяа һэн. Тэрэ болбол һурагшадай суглаанда ерэжэ, һурагшадтай үни удаан хөөрэлдэһэнэйгөө һүүлээр иигэжэ асууба:

—Арбадахи каласcайхидһаа хэн «муу» гэһэн сэгнэлтэтэйб?

Нэгэ хэды саг үнгэрэбэ.

—Зай хүүгэд, эндээ үлээд, нүхэрэй ёһоор хөөрэлдэе.

Гээгдэгшэд-һурагшадтай часһаа дээшэ саг соо халуунаар хөөрэлдэбэ. Чкалов ябаха дээрээ, хожом үшөө ерэхэб гэжэ үгэеэ үгөө һэн.

* * *

Харанхы һүни болобо. Поселкын галнууд барандаа унтарана. Гансахан Чкаловтнай бэшыхан гэртэ гэрэлтэй. Агнууриингаа костюмаар, буутай байгаад абхуулһан Валерий Павловичын портрет үдэшын һулабтар гэрэлдэ, ханаһаань харагдана. Тэндэ, гэр соонь, томохон роза сэсэгэйнь һонин һүүдэр байна. Чкалов тухай дурасхал энэ роза сэсэгтэй холбоотой юм. Валерий хадаа нэгэтэ агнажа ябатараа Климантово деревни орожо, нютагай багша Рогачевайда хүрөө һэн. Тэндэ һуужа, тэрээнтэй хөөрэлдөө бэлэй. Тэндэһээ гарахадаа, Чкалов болбол буланда байһан улаан роза сэсэгыень магтаһан байгаа.

Энэш минии омогорхол юм—гэжэ багша хэлээ.—32 жэл соо харууһалжа, үхибүүн мэтэ үргэгшэб.

Чкаловай наһабараһанай һүүлдэ, Рогачев болбол тэрэ сэсэгээ Чкаловск асаража, летчигой эхэдэ үгэһэн байна.

—Валерий Павлович болбол энэ сэсэгые ехээр һайшааһан юм,—энэ сэсэг танай гэртэ мүнхэдөө байжа байг—гэжэ Рогачев хэлэһэн байна.

* * *

В.П. Чкаловай түрэһэн нютаг—Чкаловск поселок хадаа агуу ехэ летчик тухай дурасхалые мүнхэдөө хадагалана. Самоледой маягтайгаар баригдажа һаяхан дүүргэгдэһэн угаа томо гэр, Чкаловай гэрһээ холо бэшэ тобойжо байна. Энэ хадаа ерээдүйдэ Чкаловай нэрэмжэтэ культурын Дворец болохо юм. Башнинууд ба шпилэнүүдээр гоёогдоһон энэ гэр холоһоо—Волга дээрэһээ харагдана.

И. Родин.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центро союзная, 19. Телефоны: отв. редактора — 3-44, отв. секретаря—3-23, отд. партийной жизни — 7-55-2 зв., сельхозотдел— 7-55, отдел кадров — 5-07.

Типография НКМП БМАССР. Б үргэвлэт № 2249